

12.5.06

Informaatiolukutaidon kehittäminen Suomen yliopistokirjastoissa Informaatiolukutaidon opintosuunnitelma –hanke

Informaatiolukutaidon opintosuunnitelma on yliopistokirjastojen yhteinen SVY-hanke, joka on saanut opetusministeriön rahoituksen vuosille 2004-2006. Hanketta koordinoi Helsingin yliopisto. Hankkeeseen palkattiin suunnittelija maaliskuun 2004 alusta vuoden 2006 loppuun.

Hankkeelle asetetut tavoitteet ja niiden saavuttaminen

Hankkeen tavoitteena on ollut tehostaa yliopistokirjastojen tiedonhankintataitojen opettajien verkostotoimintaa opetuksen kehittämiseksi, edistää tiedonhankintataitojen opetuksen integrointia oppiaineiden opetukseen, tukea kirjastojen opetusta antavan henkilökunnan pedagogista ja tietoteknistä koulutusta sekä luoda konkreettisia apuvälineitä yliopistokirjastojen tiedonhankintataitojen opetukseen. Nämä tavoitteet hankkeessa on saavutettu. Hankkeen käynnistysvaiheessa tavoitteena oli lisäksi luoda yhteinen oppimateriaalitietokanta, mutta tätä hankkeen ohjausryhmä ei priorisoinut.

Kysymyspatteristo

Yliopistoissa toiminnan vaikuttavuuden arviointiin kiinnitetään entistä enemmän huomiota. Myös tiedonhankintataitojen/informaatiolukutaidon opetuksen tulee pystyä osoittamaan, mitä tuloksia sen avulla saavutetaan. Hankkeessa on kehitetty osaamisen ja oppimistulosten arviointia varten laaja informaatiolukutaidon kysymyspatteristo yliopistokirjastojen yhteiseen käyttöön. Kysymyspatteriston jatkokehitystyön suunnittelussa on yhteistyötä tehty SVY:n KLAARA-kyselypankki –projektin kanssa.

Verkosto

Hankkeessa on pyritty luomaan verkostotyöskentelystä vakiintunut toimintatapa myös hankkeen päätyttyä. Suomen yliopistokirjastoilla on useita kehittämissyörymiä mutta tiedonhankinnan opettajien osalta ei verkostorakennetta ole ollut.

Aiemmat hankkeet

Valtakunnallinen hanke on ollut luontevaa jatkoa yliopistokirjastojen aiemmille informaatiolukutaitoon liittyville yhteistyöhankkeille, kuten Helsingin yliopiston Opiskelijakirjaston koordinoimille Informaatiolukutaidon hallinnan standardointi 2001-2003 ja Tiedonhaun ja -hallinnan oppimateriaalit - avoin kehittäminen ja yhteinen käyttö –hankkeille (1.9.2002-28.2.2003 ja 1.1.-30.6.2004) sekä Kuopion yliopiston kirjaston koordinoimalle Tieteellisen tiedonhankinnan verkko-opetushankkeelle (TieDot) 2002-2004. Opiskelijakirjaston koordinoimissa hankkeissa mm. käännettiin informaatiolukutaidon amerikkalaiset osaamistavoitteet suomen- ja ruotsin kielille sekä kartoitettiin yliopisto- ja ammattikorkeakoulukirjastoissa olevia tiedonhallinnan verkko-opetusmateriaaleja. Kuopion yliopiston koordinoima 7 yliopiston TieDot-hanke sen sijaan keskittyi ensisijaisesti tuottamaan tieteenalakohtaisia tiedonhankinnan verkko-opetusmateriaaleja.

Informaatiolukutaidon opintosuunnitelma -hankkeessa on laadittu verkkosivusto¹, joka kokoaa yhteen aiempia hankkeita sekä muita kotimaisia ja kansainvälisiä informaatiolukutaidon kehittämisen tietoresursseja. Kirjastojen kouluttajat ovat pitäneet tiedotusta ajankohtaisista informaatiolukutaitoon liittyvistä tapahtumista ja resursseista tärkeänä, koska eivät itse välttämättä ehdi seurata aihealueen kehitystä.

Yhteistyö muiden informaatiolukutaitoa edistävien tahojen kanssa

Suomen tieteellisen kirjastoseuran opintopalveluiden työryhmä kehittää omalta osaltaan informaatiolukutaidon edistämistä maamme korkeakoulukirjastoissa muun muassa järjestämällä vuosittaisen seminaarin. Valtakunnallinen hanke on toiminut opintopalveluiden työryhmän yhteistyökumppanina.

Hanke on osallistunut aktiivisesti myös kansainvälisten informaatiolukutaitoa edistävien verkostojen toimintaan.

¹ <http://www.helsinki.fi/infolukutaito>

OPM:n velvoite korkeakoulukirjastoille

OPM:n Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa 2003-2008² velvoitetaan, että kirjastot ovat informaatiolukutaidon osalta mukana yhteistyössä opetus- ja opiskelumenetelmien kehittämisessä, huolehtien näin omalta osaltaan siitä, että korkeakoulusta valmistuneilla on hyvä informaatiolukutaito (s. 55).

Kirjastot ja opetuksen kehittäminen

Tiedon ja erityisesti elektronisten julkaisu- ja tiedonvälitysmuotojen lisääntyminen ovat johtaneet tilanteeseen, missä tiedon hankinta ja tietotekniset taidot tiedon sujuvaan käyttämiseen ovat tärkeitä osaamisalueita, yhdessä muiden informaatiolukutaidon oppiainesten kanssa. Tiedonhankinnan opetus osana informaatiolukutaidon opetusta tukee kehysorganisaation tavoitteiden toteutumista, opetusta ja tutkimusta.

Yliopistoissamme useiden oppiaineiden painotus on siirtynyt kohti tutkimuskeskeistä oppimista. Tiedonhankinnan taidot nousevat uusissa, oppijan itseohjautuvuutta korostavissa metodeissa entistä tärkeämmiksi. Kirjastojen on oltava aktiivisia, jotta ne pääsevät mukaan kehysorganisaation opetuksen suunnitteluun ja saavat integroitua palvelunsa osaksi uusia oppimisympäristöjä.

Hankkeessa laadittiin kesällä 2004 valtakunnallinen suositus informaatiolukutaidon sisällyttämiseksi yliopistojen tutkintorakenteisiin.

Yliopistokirjastojen neuvoston strategisena tavoitteena informaatiolukutaidon edistäminen

Yliopistokirjastojen neuvoston strategiassa 2003-2007 korostetaan, että verkoston tehtävänä on nostaa esiin ja kehittää kirjastojen roolia informaatiolukutaidon edistäjänä ja luoda yhteyksiä opettajiin tiedonhallintataitojen opetuksen integroimiseksi kiinteäksi osaksi yliopisto-opetusta sekä osallistua kansainväliseen kehittämissuhteistyöhön.

Yliopistokirjastojen osaamistarvekartoitusprojektissa tuotetussa osaamiskartassa vuoteen 2010 on pedagoginen osaaminen nostettu yhdeksi keskeiseksi osaamistarvealueeksi. Hankkeessa on järjestetty kirjastojen kouluttajille pedagogista koulutusta sekä yhteisiä tapaamisia, joissa on ollut mahdollisuus hyvien käytänteiden jakamiseen.

Informaatiolukutaidon opintosuunnitelma –hankkeen tilanne 8.5.2006

Hankkeen toiminta vuonna 2006

- Hanke järjestää pedagogisen koulutuksen kirjastojen kouluttajille 22.5.2006.
- Hankkeen taustat ja tulokset kootaan julkaisuksi.
- Hankkeen päätösseminaari järjestetään 3.11.2006.

Hankkeen koordinointi

A) Yliopistokirjastojen neuvoston työvaliokunta 28.4. keskusteli ideamallista, jossa informaatiolukutaidon kehittämistä hoidettaisiin verkostomaisesti. Käytettävissä olevalla hankerahoituksella haettaisiin syksyllä 2006 suunnittelijaa, joka tulisi mielellään IL-yhdyshenkilöverkostosta. Koordinointityöhön varattaisiin työaika esim. 20 h /vko. Tämä suunnittelija osallistuisi myös hankkeen päättämiseen ja informaatiolukutaidon kehittämisen pysyvän organisoimisen suunnitteluun. Jatkossa yhteisen koordinointityön laajuus riippuisi käytettävissä olevista resursseista.

Ideamalliin pyydettiin IL-yhdyshenkilöiltä kommentteja. Ideamallia kommentoi 7 henkilöä. Yleisesti verkoston toimintaa kannatettiin, mutta todettiin sen vaativan koordinointia. Ehdotusta siitä, että koordinoija olisi jonkun kirjaston kouluttaja, joka puolipäiväisesti hoitaisi myös valtakunnallista

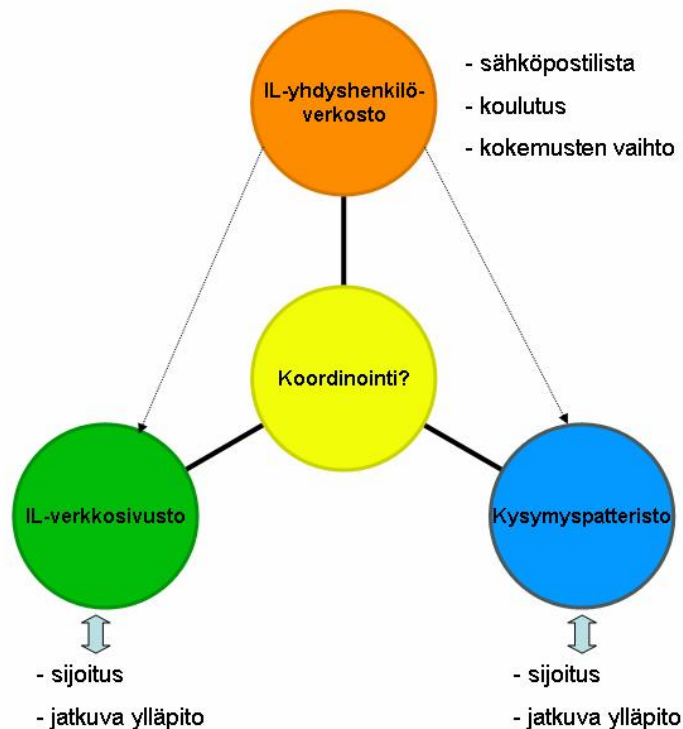
² Saatavissa <http://www.minedu.fi/opm/koulutus/asiakirjat/kehittamissuunnitelma041203.pdf>

koordinointia, pidettiin sikäli hyvänä, että silloin koordinoijalla olisi mahdollisuus sekä käytännön koulutustyöhön että laajempaan suunnitteluun yms. Toisaalta työajan jakaminen oman yliopiston ja valtakunnallisten asioiden kesken koettiin haastavaksi. Lisäksi jotkut epäilivät 20 tunnin työpanoksen riittämistä koordinoitutyöhön. Kukaan vastaajista ei ilmoittanut olevansa halukas hoitamaan koordinointia.

B) Toinen vaihtoehto on, että hankkeeseen palkataan kokopäivätoiminen suunnittelija nykyisen tilalle vuoden 2006 loppuun viemään hanke päätökseen ja miettimään informaatiolukutaidon kehittämisen koordinoinnin jatko-organisointia.

Hankkeella on jonkin verran varoja, joita todennäköisesti voidaan käyttää vielä vuonna 2007. Jos suunnittelija työskentelee 1.8.2006 alkaen 20 h / vko, riittävät hankerahat vielä koko ensi vuoden palkkakustannuksiin. Jos palkataan päätoiminen suunnittelija vuoden loppuun ja sen jälkeen ensi vuonna 20 h / vko -mallilla, riittävät varat ensi vuonna ainakin 7 kuukautta. Jos suunnittelija palkataan kokopäiväisenä 1.8 alkaen ja hän työskentelee kokopäiväisenä vielä ensi vuonna, riittävät varat ensi vuonna vielä 4 kuukauden palkkakustannuksiin. Palkkakustannuksen lisäksi toiminta vaatii kuitenkin myös jonkin verran muita resursseja.

Informaatiolukutaidon kehittämisen organisointi yliopistokirjastojen verkostossa.